

Διαλέξεις/μαρτυρίες στη Κύπρο

Καλημέρα!

Το όνομά μου είναι Μωσέ δηλαδή Μωσής Αελιών.

Αφού είδατε το CD, η διάλεξη (το διήγημά) μου θα συγκεντρωθεί σε 3 εποχές

α. Τη ζωή μας – τη δική μου και της οικογένειάς μου πριν από τη γερμανική κατοχή, και κατά την διάρκεια τη κατοχής ως ότου μας έστειλαν στο Αουσβίτς - εν συντομία.

β. Τα προσωπικά μου παθήματα από τη μέρα που οι γερμανοί ναζιστές μας πήραν στη Πολωνία και ως την απελευθέρωση σε ένα λάγκερ της Αυστρίας κατά την αρχή του Μαΐου 1945, με περισσότερες λεπτομέριες.

γ. Θα απαντήσω σε ερωτήσεις στο τέλος, αν θα μήνει καιρός.

Το ολοκαύτωμα, δηλαδή η εξόντωση, από φυλετικούς λόγους, 6,000,000 Εβραίων και χιλιάδων άλλων λαών της Ευρώπης π.χ. Τσιγγάνους, από τους Γερμανούς και τους συμμάχους τους, και μεταξύ αυτών περίπου 62,000 από σύνολο 80,000 Εβραίων της Ελλάδας, έλαβε μέρος στα χρόνια 1939-1945, δηλαδή κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Πριν από 6 χρόνια, εάν δεν έχω λάθος η Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών διόρισε την 27 Ιανουαρίου, είναι η ημέρα που οι Ρώσοι κυρίευσαν τα στρατόπεδα

Άουσβιτς-Μπιρκενάου, ως τη παγκόσμιο ημέρα μνήμης του ολοκαυτώματος

Οι Γερμανοί κυρίευσαν τη Θεσ/νικη τη 9 Απριλίου 1941. Κατοικούσαμε τότε στη πόλη επάνω από 56,000 Εβραίοι. Ήμουν 16 χρονών και ήμουν μαθητης της 4^{ης} τάξης του γυμνασίου. Ήμασταν πολύ φοβισμένοι διότι ξέραμε, από τις ειδήσεις που δημοσιεύοντο πριν και κατά την αρχή πολέμου ότι οι ναζιστές κακομεταχειριζόταν τους Εβ. της Γερ. και των κρατών που κυρίευσαν. Τις πρώτες μέρες της κατοχής οι γερμανοί έκλησαν τα εβραϊκά σχολεία της πόλις και τις εβραϊκές εφημερίδες, και συνέλαβαν επίσης καμπόσους Εβρ. αλλά και Ελλ. διότι ήταν κομμουνιστές. Μετά τη κατάκτηση όλης της Ελ. η κατάσταση ηρέμησε και αρχίσαμε να ζούμε όπως πρώτα. Οι Εβρ γύρισαν στις δουλιές τους και οι Εβρ. μαθητές των γυμνασίων γυρίσαμε στα σχολεία. Ήταν για μας μεγάλη έκπληξις. Νομίζαμε ότι όσα ακούσαμε δια τις πράξεις των γερ. εναντίον των Εβρ. σε άλλες χώρες ήταν υπερβολικά. Οστόσο συνέβαιναν δύο πράγματα καθόσον περνούσε ο καιρός – πληθορισμός (η αξία του χρήματος μειώθηκε μέρα-μέρα), και πείνα (οι γερ. κατασχούσαν τα γεωργικά προϊόντα).

Οι πράξεις εναντίων μας άρχισαν το Ιούλιο 1942, ύστερα απο διάταγμα των Γερ. ότι οι Εβ. (άνδρες) 18-45 χρονών πρέπει να παρουσιαστούν για εγγραφή στη Πλατεία Ελευθερίας την 11 Ιουλίου 1942 (Σάββατο),

Εγώ δεν ήμουν εκεί (ήμουν 17 χρονών). Έπειτα από 2-3 ώρες αρχίσαμε να ακούμε ότι οι Γερμανοί κακομεταχειριζόταν τους παρώντες: Τους έδερναν, δεν τους άφηναν να πάνε να πιουν νερό, τους έκαμναν ασκήσεις γυμναστικής κ.λ.π. Η γενική γνώμη ήταν ότι κάτι νέο συμβαίνει. Και πραγματικά έπειτα απο κάμποσες μέρες κάλεσαν πολλούς από αυτούς που εγγράφηκαν και τους πήραν σε καταναγκαστικά έργα σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Η οικονομική κατάσταση των οικογενειών που πήραν στα έργα το σύζυγο ή το παιδί ήταν πολύ δύσκολη. Έπειτα απο 3-4 μήνες ως ο χειμόνας πλησίαζε οι οικογένειες απευθύνθηκαν στη κοινότητα και απέτησαν να ενεργήσουν για την απελευθέρωση των μελών της οικογένειας από τα έργα. Η Κοινότητα άρχισε διαπραγματεύσεις με τους Γερ. Αυτοί ζήτησαν ένα πολύ μεγάλο ποσό - 3.5 δις. δραχμών - για την απελευθέρωση. Η Κοιν. δεν μπόρεσε να μαζέψη το ποσό και σε μια νέα διαπραγμάτευση οι Γερ. ζήτησαν τη περιοχή του εβρ. νεκροταφείου αντί 1 δις. δραχμών. Οι κοιν. συμφώνησε. Λίγο από την ιστορία. Όταν οι Εβρ. εγκατεστάθηκαν στη Θεσ/νικη κατα την αρχή του 16 αιώνα μετά την απέλασή από την Ισπανία (η πόλις ανήκε τότε στην Οθωμανική αυτοκρατορία) η έκτασίς της ήταν μικρή και περιβάλλετο από τείχος. Με το καιρό μεγάλωσε η πόλις και εξαπλώθηκε πέρα από το νεκροταφείο. Το πράγμα δεν άρεσε στη τουρκική

κυβέρνηση και έπειτα στην ελληνική. Τώρα βρέθηκε η ευκαιρία να αλλαχθή η κατάσταση. Το Δεκέμβριο 1942 οι Γερ. ανέθεσαν στο δήμο Θεσ/νικης να εξαλείψη το νεκροταφείο. Σε κάμποσες ημέρες ισοπέδωσαν όλη τη περιοχή. Δεν έμεινε καμιά ταφοπλάκα. Τώρα βρήσχετε εκεί το Παν. της Θεσ/νικης.

Το Ιανουάριο 1943 ήλθε στη Θεσ/νικη η ναζιστική επιτροπή που ήταν υπεύθυνη για την εξόντωση των Εβρ. της πόλης και του περιβάλλοντος.

Κατά τη διάρκεια των 2 επομένων μηνών ήρθαν οι πράξεις εναντίον των Εβ. η μια έπειτα από την άλλη: διόρισαν 5 περιοχές στη πόλη στις οποίες επιτρέποντο να κατοικούν (γκέτο - συνοικίες Εβρ. στο μεσαίωνα), και όποιος κατοικούσε έξω απ'αυτές έπρεπε να αφίσει το σπίτι του, υποχρέοσαν να ράψουμε στο αριστερό μέρος του ενδύματος κίτρινο αστέρι. διέταξαν να σημαδεύσουμε τα σπίτια και τα καταστήματα; απαγόρευσαν τους εβραίους μαθητές να πάνε στα σχολεία; ανακοίνωσαν ότι θα μεταφέρουν τους Εβ. στη Πολωνία. Οι Γερμανοί που ήταν έμπειροι να σκορπίζουν ψεύτικες ειδήσεις μας έδιναν να καταλάβουμε ότι συγκεντρώνουν εκεί τους Εβραίους της Ευρώπης διότι δεν τους έχουν εμπιστοσύνη, και επειδή αυτοί βρίσκονται σε πόλεμο οι Εβρ. πρέπει να είναι υπό έλεγχο, κι' όμως εκεί βρίσκονται με τις οικογένειες, δουλεύουν και ζούνε κανονικά. Ο κόσμος και εμείς δεν μπορούσαμε να φαντασθούμε τότε ότι εξαντλούσαν

606 τυφια ζικα τα 2/3 αυτών που τους έφεραν στη Πολωνία

Η είδηση που θα μας πάρουν στη Πολωνία μας προκάλεσε μεγάλο τρόμο, και δεν ξέραμε ότι ο σκοπός τους ήταν εξόντωση και αν το ξέραμε δεν είχαμε τη εξοντώνουν ανθρώπους, μπορούμε να πούμε, με ~~βιομηχανικό σύστημα~~

δύναμη να αντισταθούμε. Οι Γερ. ήταν σοβαροί, άγριοι, και τίποτε δεν τους εμπόδιζαι να σκοτώσουν αυτούς που δεν υπακούονταν. Μερικοί νέοι ανέβηκαν στα βουνά και έγιναν αντάρτες. Αλλά οικογένειες με παιδιά, με γέρους, με αρρώστους, δεν μπορούσαν να το κάνουν. Ένα από τα γκέτο της Θεσ/νικης ήταν το καλούμενο Βαρώνου Χιρς που χτήστηκε έπειτα από τη μεγάλη πυρκαϊά που ξέσπασε στη πόλη το 1917. Αυτός ο συνοικισμός που ήταν ένα από τα 5 γκέτο, βρισκόταν κοντα στο σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης. Τη 15^η Μαρτίου 1943. διέταξαν οι Γερ. τους κατοίκους του συνοικισμού να αφήσουν τας σπίτια τους, να πάρουν τα δέματά τους (ο καθένας είχε ετοιμάσει, και μπορούσε να πάρει 15 χιλιόγραμμα) και να πάνε στο σταθμό. Εκεί τους περίμενε ένα τρένο (μια ατμάμαξα και 40 βαγώνια ζώων) και αφού όλοι ανέβηκαν το τρένο με 2,800 άτομα, ξεκίνησε. Έπειτα από 2-3 μέρες, αφού έφεραν ένα τέτοιο αριθμό ατόμων από άλλο γκέτο στο Βαρώνου Χιρς, έφυγε μια δεύτερη αποστολή, και έτσι κάθε 2-3 μέρες. Στο σύνολο ως τον Αύγουστο 1943, 19 αποστολές με περίπου 48,000 άτομα.

Εγ'καν

Ένα μέρος της οικογένιας μας (μητέρα, αδελφή - ο πατέρας μου είχε πεθάνει 2 χρόνια πριν - παπούς, γιαγιά, θείος, θεία και το παιδακι τους ενός χρόνου) που κατηκούσαμε στο ίδιο γκέτο μας πείραν στο Βαρώνο Χιρς τη 5 Απριλίου. Μείναμε εκεί 2 μέρες και μας διέταξαν να πάμε στα βαγόνια. Εκατοντάδες άνθρωποι ανεβαίνουν ταυτοχρόνως, ρύχνουν τα δέματα, βοηθούν τους γέρους, τα παιδιά, τους αρρώστους, τους απήρους, φωνες, κλαύματα, χάος. Όταν όλλοι ανεβήκαμε το τρένο ξεκείνησε. 6 μέρες και 6 νύκτες είμασταν κλισμένοι μέσα στα δαγόνια όσπου φτάσαμε στη τελική στάση.

Η κατάσταση στα βαγόνια ήταν πολύ δύσκολη: στο βαγόνι μας είμασταν περισσότεροι από 80 άτομα, Το μόνο φως έμπαινει απο 2 μικρα παράθυρα στις δυό άκρες του βαγονιού, για αποχωρητήριο χρησίμευαι μισό βαρέλι κομένο, δεν μοίραζαν φαγητό, κάθε 2-3 μέρες σταματούσε το τρένο σε κανένα απομονομένο σταθμό και μας άφηναν να κατεβούμε και να γεμίζομε νερό. Τότε άδιαναν το βαρέλι. Αν κάποιος πέθαναι τον άφηναν έξω από το βαγόνι και υποχρέοναν την οικογένεια του να συνεχίσει το ταξίδι. Όλλα αυτά δεν προοιώνιζαν καλά, αλλά ελπίζαμε ότι σύντομα θα περάσουν Την έκτη ημέρα κατά τα μεσάνυχτα φθάσαμε, Νομίζαμε ότι φθάσαμε στη πόλη Κρακοβία όπου μας είχαν πει ότι θα κατοικήσουμε.

Στη σιδηροδρομική στάση

Μας διάταξαν να κατεβούμε απο τα βαγόνια, αλλά να αφήσουμε εκεί όλα τα πράγματά μας. Δεν ήταν εύκολα, αλλά το κάναμε. Βρισκόμασταν σε ένα μεγάλο κάμπο όλο φωτισμένο. Για πρώτη φορά είδαμε τους ανθρώπους με το φόρεμα με τις λωρίδες. Εάν κάποιος τους ρωτούσε, δε έδυναν απάντηση. Αυτοί μπήκαν στα βαγόνια και έριχναν έξω τα πράγματά μας. Με πείρε μια μεγάλη έκπληξη. Ετσι βέβαια και τους άλλους. Σκεύθηκα, τι είναι εδώ, φυλακή? Αλλά δεν μας άφησαν καίρο για σκέψεις. Μας διέταξαν να χωριστούμε σε τέσσερες ομάδες: μία - άνδρες που μπορούν να δουλεύουν 17 - 50 ετών; δεύτερη - γυναίκες των ίδιων ετών, δίχως παιδιά; τρίτη - νεαροί και γέροι; τετάρτη - γερώντισες και γυναίκες με παιδιά. Τις ομάδες των γερώντων, γερώντισων και γυναικών με παιδιά, μας είπαν, θα τις πάρουν με φορτηγά στις κατοικίες τους (και πραγματικά βλέπαμε φορτηγά στο βάθος του κάμπου) και οι δυό άλλες ομάδες θα πάνε πεζοί. Στην οικογένεια μας χωριστίκαμε όπως διέταξαν. Ο θείος μου και εγώ σε μια ομάδα, ο παπούς μου με τους γέρους, οι γυναίκες μαζί. Μόνο για την αδελφή μου που ήταν ενάμιση χρόνο νεώτερη από μένα διστάξαμε. Στο τέλος είπαμε, να πάει με τις άλλες γυναίκες της οικογένειας, και έτσι χωρίς να το ξέρουμε την καταδικάσαμε σε άμεσο θάνατο.

Στο Άουσβιτς

Την ομάδα μου - κάπου 500 άτομα - με το θείο μου μας πείραν πεζούς 3 - 4 χ.μ. ως το στρατόπεδο που έπειτα μάθαμε ότι ήταν το Άουσβιτς. Περάσαμε από τη θήρα με την επιγραφή Arbeit Macht Frei = Η εργασία ελευθερώνει. Περάσαμε μεταξύ οικοδομών - τα καλούσαν μπλοκ - με τρία πατόματα ως μια καλύβα, μεταξύ των μπλοκ 1-2, εκεί ήταν το μπάνιο. Έμπεναν μέσα κάθε φορά σε ομάδες 15-20 ανδρών. Όταν μπήκε η ομάδα μας (εγώ ήμουν με το θείο μου) μας διέταξαν να γδυθούμε, μας πήραν ότι είχαμε, κοσμήματα, πορτοφόλια, χρήματα. Μόνο τα παπούτσια μάς τα άφισαν. "Έπειτα σαν σε ταινία μεταφοράς πυγαίνω από σταθμό σε σταθμό - μου κόβουν τα μαλιά, κάνω ντους, με απολυμαίνουν και στο τέλος στην άλλη άκρη της καλύβας μου δίνουν εσώρουχα και ένα πανταλόνι κι'ένα σακάκι (όχι μετρημένα) και ένα μπερέ. Ντύνομαι. Κοντά μου ο θείος μου. Τον κοιτάζω με κοιτάζει, δεν πιστεύομε τι βλέπομε. Είμαστε εμείς? Όταν συγγεντρώθήκαμε 20-30 άτομα μας έβγαλαν έξω και τρέχοντες μας πείραν στο μπλοκ 8^A (το δεύτερο πάτομα του μπλοκ 8). Μπήκαμε σε ένα θάλαμο με σειρές σειρές ξύλινα κρεβάτια με τρεις όροφους. Μας προστάζουν να πλαγιάσουμε, το κάνουμε. Εν τω μεταξύ δεν ξέρω που είναι ο θείος μου. Ακούω από αυτούς που πλαγιάζουν δίπλα να ρωτούν - που είμαστε? Τι είναι εδώ? Κανένας δεν ξέρει. Φαίνεται ότι κοιμήθηκα. Αυγή, κραυγές.

Σηκοθήτε! Έξω από τα κρεββάτια! Στα διάδρομα μεταξύ από τα κρεββάτια παίρνουν οι βοηθοί του μπλοκάρχη (και αυτοί κατάδικοι, φυλακιμένοι) και όποιος δεν σηκώνεται γρήγορα τον σέρνουν, τον δέρνουν. Και αν κάποιος αντιστέκεται έρχονται 2-3 βοηθοί και του σπάνουν τα κόκκαλα. Συναντώ το θείο μου. Δεν καταλαβαίνουμε που είμαστε. Μας βγάζουν έξω, στην αυλή. Κάνει πολύ κρύο. Συγκεντρωνόμαστε ο ένας πλησίον του άλλου για να ζεσταθούμε. Φέρνουν βαρέλια με ποτό και κιβώτια με ψωμιά. Μπαίνομε στη σειρά Μας δίνουν μια κατσαρόλα. Μας βάζουν ^{για ποτό} ποτό (τσάι?), μας δίνουν ένα τέταρτο ψωμί και ένα κομματάκι τυρί. Τρώμε. Έπειτα μας διατάζουν να τακτοποιηθούμε σε δεκάδες. Μας κάνουν ασκήσεις. Οι εντολές είναι στα γερμανικά, γλώσσα που δεν την ξέραμε. Τη πρώτη φορά μας μεταφράζουν τις εντολές – προσοχή, ανάπαυσης, βγάλτε το μπερέ (αυτό έπρεπε να το κάνουμε όταν βλέπαμε ένα στρατιώτη, ένα Σ.Σ., ειδική μονάδα που φύλαγαν στα λάγκερ) φοράτε το μπερέ κ.τ.λ. Σ'αυτό το μπλοκ μήναμε καραντίνα ως τη πρώτη Μαΐου.

Τη δεύτερη ημέρα μας διάστιξαν τον αριθμό στο μπράτσο. το δικό μου ήταν 114923. στα λάγκερ το όνομα του κατάδικου ήταν ο αριθμός του. Κάθε κατάδικος, είχε μια άσπρη ταινία με τον αριθμό του ραμμένη στο σακάκι και στο πανταλόνι. Στη ταινία των

Ελληνο-Εβραίων ήταν ένα αστέρι του Δαβίδ με το γράμμα G.

Τη πρώτη Μαΐου διασκόρπισαν τη καραντίνα. Όλους τους άλλους τους έστειλαν σε άλλα λάγκερ, εμένα μ'άφισαν στο Άουσβιτς, που ήταν το κεντρικό λάγκερ και γύρο του σε απόσταση 50-60 χμ. ήταν άλλα λάγκερ κοντά σε εργοστάσια και εγκαταστάσεις, όπου δούλευαν οι κρατούμενοι. Μου διώρισαν την ομάδα όπου θα εργαζόμουν - σκάψιμο καναλιών αποστράγγισης - και μ'έστειλαν στο μπλοκ όπου κατοικούσαν όλοι όσοι ανείκαν στην ίδια ομάδα εργατών. Η ομάδα καλούταν κομάντο, ο επικεφαλής ήταν ο κάμπο και υπ' αυτόν μερικοί επόπτες/προϊστάμενοι εργασίας (= φοραρμπάϊτερ, εξαρτούμενο από το μέγεθος του κομάντο) όλοι τους κατάδικοι, που επέπτευσαν να δουλεύουμε γρήγορα και δίχως ανάπαυση. Για μένα που ποτέ πριν δεν δούλεψα σωματική εργασία να δουλεύω με φτυάρι και αξίνα μου ήταν πολύ δύσκολα. Και αν δεν δούλευα γρήγορα, μ'έδερναν. Κατόπιν με έβαλαν σε άλλο κομάντο που ασχολούσε με κηπουρική. Εγώ μετέφερνα χώμα με μια χειράμαξα. Στο υγρό έδαφος της Πολωνίας ήταν μια πολύ δύσκολη δουλειά.

Τι τρώγαμε

Τι ήταν η τροφή μας στο λάγκερ? Το πρωί μετά την αφύπνηση στις 5.30 – μισό λίτρο ποτό που το καλούσαν

καφέ ή τσάι; το μεσημέρι ένα λίτρο σούπας με πατάτες ή λάχανο (αυτός που μείραζε γέμιζε τη κουτάλα από το κάτω μέρος του βαρελιού για το κάπο και τους επόπτες, για τους άλλους έπερνε το υγρό στο άνω μέρος); το βράδυ μετά που γερνούσαμε από την εργασία και μετά από το προσκλητήριο, 250 γραμμάρια ψωμί (ένα τέταρτο φραντζόλας ενός χιλιογράμμου) με ένα κουταλάκι μαρμελάδα ή ένα κομμάτι τυρί και μισό λίτρο καφέ ή τσάι. Με το καιρό ο κατάδικος γινόταν μούζελμαν (κοκαλιάρης) από τη σκληρή δουλειά και την ασιτία και τότε τον θανάτωναν.

Εξόντωση της οικογένειας

Ήμουν περίπου δυο μήνες στο 'Αουσβιτς όταν συνάντησα ένα φίλο από το σπίτι, συμμαθητής στην ίδια τάξη του γυμασίου. Χαρήκαμε. Του διηγήθηκα ότι πέρασα. Αυτός μου είπε ότι τον έφεραν 2-3 μέρες πριν από το Μπιρκενάου, ένα λάγκερ 4 χιλιόμετρα από το 'Αουσβιτς. Δεν ξέρω πως, ήξερα ότι τις οικογένειες μας τις είχαν πάρει στο Μπιρκενάου. Τον ερώτησα "Είδες τη μητέρα μου, την αδελφή μου;" Με κοίταξε και μου είπε "Δεν τις είδα". "Πως γίνεται", τον ρωτάω, είναι τόσο μεγάλο μέρος;" "Δεν μπορούσα να τις ειδώ," μου απαντάει, "οι Γερμανοί τις σκότωσαν". Τι λες? τον ερώτησα, μη πιστεύοντας στο ότι λέει. Τότε μου λέει: στο Μπιρκενάου υπάρχουν κτοίρια που το καθένα

περιέχει ένα θάλαμο αεριών όπου ασφυξιάζουν ανθρώπους και ένα κρεματόριο με πολλούς φούρνους όπου καίνε αυτούς που θανάτωσαν. Τις οικογένειες μας τις θανάτωσαν και έκαχαν τη νύχτα που φτάσαμε!" Δεν μπορούσα να πιστέψω. Οι Γερμανοί ένας από τους πιο πολιτισμένους λαούς του κόσμου μπορούν να κάνουν ένα τέτοιο έγκλημα? Χωριστήκαμε, και ακόμη δεν τον πίστευα. Κι'όμως πολύ γρήγορα έμαθα την αλήθεια. Έκλαψα. Ήταν το μόνο πράγμα που μπορούσα να κάνω.

Εγχείρησης

Μετά από κάποιο καιρό έλλαβα πόνους σεο αριστερό αυτί και το μέρος φούσκωσε. Πήγα στη κλινική, βρέικαν ότι είχα πύον. Μου είπαν πως πρέπει να μπω στο νοσοκομείο για εγχείριση (τότε δεν υπήρχαν φαίνετε αντιβιοτικά) . Πήγα μετά δυό μέρες. Με έγγραψαν, μου έδωσαν να φορέσω μια ρόμπα. Με πείραν στο χειρουργείο, με πλάγιασαν σ'ένα κρεββάτι εγχείρισης, μ'έδεσαν. Γύρο μου ήταν 2-3 χειρουργοί (αξιωματικοί ΣΣ) και κάμποσοι νοσοκόμοι. Φαίνετε ότι δεν μπορούσαν να με αναισθητήσουν. Με σφυρί και σμίλη μου έσπασαν το κόκκαλο του κρανίου πίσω από το αυτί. Οι κραυγές μου ακουόνταν βέβαια σε όλο το νοσοκομείο. Οι νοσοκόμοι με βάσταζαν σφιχτά για να μη κινούμαι. Όταν τελείωσαν την εγχείριση, με πείραν σε άλλο δωμάτιο και μ'έριξαν σ'ένα κρεββάτι. Έμεινα

εκεί 2 – 3 μέρες. Ποιός με φρόντιζε, δεν ξέρω. Και αν θα ρωτίσετε τι ενδιαφέρον είχαν οι ΣΣ να κάνουν τέτοια εγχείριση, λέγω ότι ήταν άσκηση για το χειρουργό, και αν ο άρρωστος πεθαίνει, κανένας δεν νοιάζεται.

Διδάσκω Ελληνικά

'Όταν ανάκτησα δύναμη, σηκώθηκα και περπάτησα στο θάλαμο. Με πλησίασε ένας άρρωστος Πολωνός και δεν ξέρω πως αρχίσαμε να μιλούμε με τα χέρια. 'Όταν έμαθε ότι ήμαι από την Ελλάδα με ρώτησε αν μπορώ να του διδάξω τα νέα ελληνικά. Εδώ στο λάγκερ,, θαύμασα? Μη νοιάζεσε μου λέει. Αμέσως άρχισα να του λέγω απλά λόγια – κρεββάτι, κουτάλι, καρέκλα, ποτήρι κ.λ.π. και αυτός έγραφε. Γνώριζε τα ελληνικά γράμματα.

'Έτσι κάποια μισή ώρα. 'Όταν τελειώσαμε μου έδωσε ένα κομμάτι ψωμί, πολύ σημαντικό στο λάγκερ. Συνέχισα να του δίνω μαθήματα κατα τη διάρκεια 1.5 χρόνου, και έπειτα που βγήκαμε από το νοσοκομείο (πήγαινα στο μπλοκ του). 'Επειτα από κάθε μάθημα μου έδινε κάποια τροφή. Με το καιρό έμαθα ότι ήταν πολιτικός Πολωνός κατάδικος, VIP, πολύ σπουδαίο πρόσωπο, καλόγερος και ήξερε τα αρχαία ελληνικά και τα λατινικά.. Από έγγραφα που έλαβα από τα αρχεία του 'Αουσβιτς ξέρω ότι διασώθηκε και γύρισε στη Πολωνία.

Ο θάνατος του θείου μου

Μια μέρα, το Ιούλιο, έπειτα που γύρισα από τη δουλειά ήρθε σε μένα ^{ζώνω} κατάδικος και μου είπε, ότι ο θείος βρίσκεται σε ένα μπλοκ του λάγκερ και ζητάει να πάω να το ειδώ. Πήγα. Δεν μ'άγησαν να μπω. Φώναξα το όνομά του, Εμφανίστηκε ένα κεφάλι σ'ένα παράθυρο του 2 οροφού. Δεν τον γνώρισα, ήταν τέλειος μούζελμαν. Μόλις με είδε άρχισε να κλαίει, φώναξε: Μορίκος, Μορίκος, πάω να πεθάνω. Εγώ προσπάθησα να τον καθησυχάσω. Έπειτα απ'ο λίγο πήγα και του έφερα μια μερίδα ψωμί (είχα από το μαθητή μου). Την του έρριξα, την έπιασε και άρχισε να τρώει. Έπειτα από λίγο τον άφισα και του υποσχέθηκα ότι θα γυρίσω την άλλη μέρα και θα του φέρω άλλο ψωμί. Όταν ήρθα δεν ήταν πια εκεί.

Έπειτα από το πόλεμο συνάντησα τον εξάδελφο του θείου μου στο Ισραήλ. Μου διηγήθηκε ότι ήταν μαζί του στο λάγκερ Μπούνα. Όταν ο θείος μου έμαθε ότι θανάτωσαν την οικογένεια, τη γυναίκα και το παιδάκι του τον έπιασε κατάθλιψη, τη μερίδα ψωμί που του έδιναν το πωλούσε για σιγαρέττα. Έτσι έγινε πολύ γρήγορα μούζελμαν και τον έστειλαν για εξώντωση. Έτσι έμεινα μόνος απ'ο όλη την οικογένεια.

Διάλεγμα

Οι ΣΣ συνήθιζαν να κάνουν από καιρό σε καιρό διάλεγμα, δηλαδή έψαχναν τους ασθενείς, τους

μουζελμάνους (κοκαλιάρηδες), στα προσκλητήρια ή στα νοσοκομεία και τους έστελναν για εξόντωση. Επίσημα έλεγαν ότι τους στέλνουν σε σανατόρια για να δυναμώσουν. Οι Εβραϊκές γιορτές ήταν γι' αυτούς ευκαιρία να σκοτώνουν. Το Σεπτέμβριο 1943 βρισκόμουν στο νοσοκομείο γεμάτος δοθιήνες (φλεγμονές δέρματος). Την ημέρα της εβραϊκής πρωτοχρονιάς μπήκαν στο θάλαμο γιατροί ΣΣ και ο γιατρός του μπλοκ (κρατούμενος), και διέταξαν όλους τους Εβραίους αρρώστους να συγκεντρωθούν στη γωνία θεραπείας. Ένας ένας στέκετο μπροστά στους γιατρούς και έβγαζε τη ρόμπα του και αυτοί τον εξέταζαν. Όταν ήρθε η σειρά μου και αφού έβγαλα τη ρόμπα μου, με εξέτασαν από όλες τις πλευρές, μου άγγιξαν τα μπράτσα για να δουν τη κατάσταση των μυών μου. Έπειτα με διέταξαν να ντυθώ και να γυρίσω στο κρεβάτι μου. Είδα τότε ότι έβαλαν τη κάρτα μου σε μία από τις δύο στοίβες (σωρούς) καρτιών που ήταν στο τραπέζι. Όλοι ξέραμε ότι σε μια στίβα βρισκόταν οι κάρτες αυτών που θα τους θανάτωναν και στην άλλη οι κάρτες αυτών που φια την ώρα θα τους άφιναν να ζουν, αλλά δεν ξέραμε πια ήταν κάθε στίβα. Οι μέρες περνούσαν με μεγάλη τάση. Έπειτα από εννιά μέρες το βράδυ, στην αρχή της ημέρας εξιλέωσης (η πιο σημαντική θρησκευτική εβραϊκή ημέρα) μπήκαν στην αίθουσα κάμποσοι αξιωματικοί και στρατιώτες ΣΣ, και δήλωσαν: Εκείνος που θα καλέσουμε τον αριθμό του

πρέπει να πάρει τα πράγματά του, να ντηθεί με το ένδυμα που θα του δόσουμε και ν'άρθει κοντά στη πόρτα. Αυτούς θα τους πάρουμε σε σανατόριο. 'Αρχισαν να καλούν τους αριθμούς. Εγώ ακούω έναν αριθμό και δεν είναι ο δικός μου, ανασαίνω για μια στιγμή, αλλά δεν ξέρω τι θα είναι ο επόμενος αριθμός. 'Ετσι κάλεσαν περισσότερα από 100 αριθμούς, το δικό φυσικώς δεν το κάλεσαν. Αυτός που κάλεσαν τον αριθμό του ή έκλαιγε ή κραύγαζε ή πήγαινε σιωπηλά. 'Όταν όλοι ήταν έτοιμοι τους έβγαλαν έξω τους έβαλαν σε φορτηγά και ξεκίνησαν. Μπορείτε να φαντασθήτε τι αισθανόμουν όταν αυτά τελείωσαν.

:

Σχολείο κτιστών

'Επειτα από κάμποσες ημέρες βγήκα από το νοσοκομείο και μ'έστειλαν στο σχολείο χτιστών. Εκεί πέρασα το χειμώνα 1943-1944 περίπου 5 μήνες. Οι όροι ήταν πολλοί καλοί. Βγέναμε έξω μόνο δυό φορές τη μέρα στα προσκλητήρια, το πρωί και το βράδυ, και μιά φορά το μήνα για να πάμε στο λουτρό. Αυτό, φυσικά, ήταν ένα μεγάλο πλεονέκτημα στο δύσκολο χειμώνα της Πολωνίας. Το Απρίλιο 1944 με έβαλαν στο κομάντο κτιστών, στην αρχή ως μαθητευόμενος εμπείρων κτιστών (πολίτες που κατοικούσαν στη περιφέρεια) και έπειτα μας επέτρεπαν να κτίζομε εσωτερικούς τοίχους. Αρχίσαμε να ακούμε ότι οι Γερμανοί υποχωρούν στο

ανατολικό και δυτικό μέτωπο και οι ελπίδες εγείροντο. Σ' αυτό το κομάντο δούλεψα κάμποσους μήνες.

Δίκη και πινή

Μια μέρα μου είπε ένας γνωστός μου κατάδικος από τη Θεσ/νικη ότι μια κοπέλλα από το λάγκερ γυναικών με γνώρισε όταν πέρνούσα πυγαίνοντας στη δουλειά. Μου είπε το όνομά της, Σουλτάνα, τη γνώρισα. Ήταν μια φιλενάδα που κατοικούσε κοντά στο σπίτι μου στη Θεσ/νικη. Αρχίσαμε να αλληλογραφούμε. και ο γνωστός μου μετάφερνε τα γραμματάκια. Από ότι μ'έγραψε σ'ένα γραμματάκι πήρα την εντύπωση ότι η κατάστασή της ήταν πολύ δύσκολη και είχε χάσει κάθε ελπίδα ότι θα μείνη ζωντανή. Της έγραψα ενθαρρυνθηκά λόγια κι' έδωσα το γραμματάκι στο γνωστό μου να το μεταφέρει. Το βράδι, όταν γυρίσαμε από την εργασία ήρθε ο γνωστός να με βρει και μου λέει ότι του έκαναν έρευνα, βρήκαν το γράμμα κι' αυτός ήταν υποχρεωμένος να πεί ότι εγώ το είχα γράψει (αλληλογραφία μεταξύ καταδίκων απαγορεύτο στο λάγκερ). Ήξερα ότι μπήκα σε μια πολύ σοβαρό πρόβλημα. Και πραγματι έπειτα από 3-4 ημέρες με κάλεσαν δια διοίκηση. Ο δικαστής, αξιωματικός ΣΣ, μου επίβαλλε δυό ποινές – μεταβίβαση σε κομάντο τιμωρίας και 20 μαστιγιές στα όπισθεν. Με μετάφεραν σ'ένα νέο μπλοκ. Η εργασία στο νέο κομάντο ήταν πολύ δύσκολη και σ'έδερναν για κάθε τίποτα. Έπιτα από λίγο καιρ με κάλεσαν στο μπλοκ 11

(η φυλακή του λάγκερ) για βαστίγωμα. 2-3 μέρες έπειτα από το βαστίγωμα δεν μπορούσα ακόμη και να περπατίσω, αλλά έπρεπε να πάω να δουλέψω.

Ένας φίλος που γνώρισα στο λάγκερ (Μπίνιο τον καλούσαν και ήταν από τη Θεσ/νικη) κατόρθωσε να με βγάλει από το κομάντο τιμωρίας και μ'έβαλε σε μια εύκολη δουλειά.

Οι Ρώσσοι πλησιάζουν

Αυτό ήταν κατά το Νοέμβριο 1944. Τότε οι Γερμανοί ήταν σε γενική αποχώρηση. Έπειτα από την εξέγερση που ήταν στο ζόντερ κομάντο (αυτοί που δούλευαν στα κρεματόρια) οι ΣΣ κατέστρεψαν τα κτίρια των κρεματοριών. και άρχισαν να εκκενώνουν μικρά λάγκερ στη περιφέρεια του Άουσβιτς. Στην αρχή του Ιανουαρίου 1945 άρχισαν να εκκενώνουν καταδίκους και από το Άουσβιτς και Μπιρκενάου. Έπαυσαν να μας πέρνουν στην εργασία. Δεν μοίραζαν φαγήτα, διερρήχθηκαν η κουζίνα και οι αποθήκες. Η ελπίδα ότι θα απελευθεροθούμε ήταν πολύ μεγάλη. Ο Μπίνιο κι'εγώ σκεφτήκαμε να κρυφτούμε σε κανένα μέρος του λάγκερ, αλλά φοβηθήκαμε και έτσι βγήκαμε με τη τελευταία αποστολή του Άουσβιτς ήταν η 21 Ιανουαρίου 1945.

Πορεία θανάτου

Ήμασταν κάμποσες χιλιάδες κρατούμενοι. Το κρύο ήταν 15-20 βαθμούς κάτω από το μηδέν. Χιόνιζε. Μας διέταξαν να αρχίσουμε να περπατάμε. Δημιουργήθηκε μια στήλη μήκους 1-1.5 χιλ. Στις δύο πλευρές μας στρατιώρες ΣΣ οπλισμένοι. Άρχισε ότι καλούνε η πορεία του θανάτου. Στην αρχή η πορεία πήγαινε καλά. Δυσκολεύονταν όσοι είχαν παπούτσια με ξύλινη σόλα. Έπειτα από 2-3 ώρες άρχισαν κρατούμενοι να πέφτουν. Όποιος έπεφτε ή έμενε στο τέλος της στήλης τον τουφέκιζαν αμέσως. Ο Μπίνιο και εγώ περπατούσαμε μαζί, ενθαρρύνοντας ο ένας τον άλλον. Τη νύχτα μάς σταμάτησαν σε ένα μεγάλο κρίριο. Το άλλο πρωί επαναλήφθηκε η πορεία. Δεν μας έδωσαν κανένα φαγητό, ούτε νερό. Κατά το τέλος της 2 ημέρας φθάσαμε σε ένα σιδηροδρομικό σταθμό στα πρώην σύνορα Πολωνίας – Τσεχοσλοβακίας. Ήταν το τέλος της πορείας. Μας ανέβασαν σε ένα τρένο με ανοιχτά βαγόνια. Ως τότε σκοτώθηκαν εκατοντάδες κρατούμενοι.

Μαουτχάουζεν- Μελκ

Μετα τρεις μέρες, κατά τις οποίες δεν μας έδωσαν ούτε φαγητό ούτε νερό, φτάσαμε στο κεντρικό λάγκερ Μαουτχάουζεν στημ Αυστρία. Μας έδωσαν νέους αριθμούς γραμένους σε μια κασσιτερένια μικρή πλάκα. Ο δικός μου ήταν 116505. Η κατάσταση σ'αυτό το λάγκερ ήταν πολύ κακή για κρατούμενους. Επειδή

έφεραν πολλές χιλιάδες καταδίκους από τα λάγκερ που εκκένωσαν δεν βρισκόταν κρεββάτια για όλους. Όσο για φαγητό, οι μερίδες ήταν μικρότερες μεταξύ άλλων διότι αυτοί που μοίραζαν έκλεβαν. Η πείνα μεγάλωνε μέρα-μέρα, Έπειτα από τρεις μέρες-τέσσερες μ'έστιλαν, με άλλους, στο Μέλκ, λάγκερ που βρισκόταν 80 χιλ. δυτικά από τη Βιέννη, κοντά στο Δούναβη. Εκεί κατοικούσαμε σκηνές και είμασταν γεμάτοι ψείρες. Το μέρος της εργασίας ήταν ένα εργοστάσιο οπλών μακριά απο το λάγκερ και μας μεταβίβαζαν με τρένο. Το κομάντο μας ασχολούσε με σκάψιμο σηράγγων με αερόσφυρα. Δουλεύαμε σε τρεις βάρδιες. Πολύ δύσκολη δουλειά, ιδιαιτέρως ότι από μέρα σε μέρα είμασταν πιο αδύνατοι.

Κατά την αρχήν του Απριλίου ως ο Ρωσικός στρατός πλησίαζε οι Γερμανοί υποχωρώντας εκκένωσαν το λάγκερ. Μας ανέβασαν σε μικρά πλοία και δυό μέρες πλεύσαμε στο Δούναβη ως τη πόλη Λίντς. Από εκεί κάναμε πορεία για 4 μέρες. Οι φρουροί τώρα δεν ήταν Σ.Σ αλλά ενήλικοι στρατιώτες του γερμανικού στρατού. Όποιος έπεφτε δεν τον σκότωναν, τον άφηναν κατά μέρος δίχως περιποίηση. Τη τετάρτη μέρα φτάσαμε στο Έμπενζε.

Έμπενζε. Ελευθέρωση

Το ανθρώπινο μυαλό δεν μπορεί να φαντασθεί χειρότερη κατάσταση απ' αυτή που υπήρχε στο

Έμπενζε. Ψείρες, πείνα, παντού μουζελμάνοι. Εγώ επίσης έγινα μούζελμαν, αλλά δεν ήμουν πετσι και κόκκαλο, είχα φουσκόση. Μ'έβαλαν σ'ένα κομάντο που δούλευε σε ξεφόρτηση βαγονιών με τροφές που είχαν βομβαρδισθεί. Όταν ξεφόρτώναμε να πούμε σάκκους με ρύζι πέρναμε φούκτα και βάζαμε στο στόμα, και όταν δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα τρώγαμε άνθρακα ατμάμαξας. Αυτό με προκάλεσε δυσκοιλιότητα, και μετά δυσεντερία. Ήμουν υποχρεωμένος να πάω στο αποχωρητήριο, αλλά όταν είμασταν στη δουλειά έκαναν δυσκολίες.

Τις πρώτες μέρες του Μάι έπαψαν να μας βγάζουν στη δουλειά. Ήταν φήμες ότι ο Χίτλερ σκοτώθηκε. 4 Μαΐου. ήμασταν στη καλύβα. Μπήκε ένας κατάδικος με καλοραμμένα φορέματα VIP. Ακούστηκε ένα μουρμούρισμα "είναι από την οργάνωση". Πια οργάνωση δεν ήξερα. Όλλοι σιώπισαν. Μίλησε και είπε. Αύριο το πρωί θα γίνει προσκλητήριο. Αν ο διοικητής του λάγκερ θα σας πει να μπήτε στα τουνέλια να πήτε δεν θέλουμε. Είπε κι' έφυγε. Μείναμε θαυμασμένοι. Πως ήταν δυνατό να αρνηθούμε στο διοικητή του λάγκερ? Την επομένη ήταν προσκλητήριο στη κεντρική πλατεία του λάγκερ. Ήρθε ο διοικητής με πολλούς αξιωματικούς και στρατιώτες. Οπλισμένοι. Είπε ο διοικητής "Αποφασίσαμε να σας παραδώσουμε στους Αμερικανούς". Κραυγές χαράς. Εξακολούθησε: "Επειδή μπορεί και θα είναι βομβαρδισμοί προτείνουμε να μπήτε

στα τουνέλια που είναι κοντά στο λάγκερ. Όλοι μαζί κραυγάσαμε: "Δεν θέλουμε, δεν θέλουμε" Ο διοικητής μαζί με τους αξιωματικούς και τους στρατιώτες έφυγαν χωρίς να πουν λέξη. Έπειτα από το μεσημέρι είμωνα στη καλύβα. Άκουσα ένα μεγάλο θόρυβο. Βγήκα έξω. Εκαντοντάδες κρατούμενοι έτρεχαν προς τη κουζίνα και τις καλύβες των ΣΣ. Εισέβαλαν εντός και έπερναν ότι έβρισκαν. Εγώ όπως μπορούσα έτρεξα στη κουζίνα. Ο ένας έσμπροχνε τον άλλο. Έπιασα δυό ψωμιά. Τα έβαλα στο στόμα. Πολύ γρήγορα δεν έμεινε εκεί τίποτα. Γύρισα στη καλύβα. Κάθε λίγο έτρεχα στο αποχωρητήριο. Πριν ν'άρθει η νύχτα ξάπλωσα και κοιμήθηκα. Ξάφνου εκρήξεις. Βγήκα έξω, ήταν από τα τουνέλια. Καταλάβαμε ότι οι Γερμανοί σχέδιαζαν να μας σκοτώσουν. Γύρισα στη καλύβα. Κοιμήθηκα ως το πρωί.

Την επομένη από το πρωί όλλοι, όποιος μπορούσε να περπατήσει πήγε στη πλατεία κοντά στη θύρα του λάγκερ. Περιμέναμε, περιμέναμε. Κατά το μεσημέρι έφτασαν τρία τανκ. Όλλοι έτρεχαν στα τανκ. Ήθεκαν να τα αγγίσουν. Έτρεξα κι'εγώ όπως μπορούσα. Στην κεραία ενός τανκ βλέπω μια μικρή ελληνική σημαία. Ένω απ'ο το πλήρωμα ήταν ελληνικής καταγωγής. Πολλοί Έλληνες συγγεντρωθήκαμε γύρω. Σιγά σιγά μαζεύθηκε μια ομάδα γύρω από το τανκ. Οι ομάδα πήγαινε και μεγάλωνε. Σε μια στιγμή ξέσπασε ο

ελληνικός ύμνος. Είμασταν ελεύθεροι. Αλλά σε παρά
πολή δύσκολη σωματική κατάσταση.

Στην αδελφή μου Νίνα, που άνθρωποι θηρία,
Στο Λάγκερ¹ σαν την φέραν, την εκάψαν στις φλόγες.

Η Κοπέλα στο Λάγκερ

I

Η όμορφη κοπέλα, κορούλα αγαπημένη,
Που οι γονείς την είχαν, στα πούπουλα βαλμένη.
Την ντύναν με μετάξι, την στόλιζαν χρυσάφι,
Μακριά την εκρατούσαν, από κακό κι'αγκάθι.

II

Οι Γερμανοί μια μέρα, απ'τη φωλιά την πήραν,
Με μάνα και πατέρα, στο λάγκερ την εσύραν.
Ημέρες, νύχτες έξι, τους κράτησαν κλεισμένους,
Σε σκοτεινά βαγώνια, και απομονομένους.

III

Μα σαν στο Μπικενάου, το λάγκερ¹ του θανάτου,
Την βάλαν, ένα δύο, η τύχη της αλάχθει.
Χωρίς να καταλάβει, αυτά που της συμβαίνουν,
Γυμνή στο μπάνιο είναι, και την απολυμαίνουν.
Κραυγάζουν και την δέρνουν, πρωί και μεσημέρι,
Το όνομά της τώρα, ο αριθμός στο χέρι.